

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 176/2010-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 22. apríla 2010 predbežne prerokoval sťažnosť Š. H., Česká republika, ktorou namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 37 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Bratislava III sp. zn. 20 C 82/2008 z 3. augusta 2009 a uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 14 Co 299/2009 z 30. septembra 2009, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Š. H. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. novembra 2009 doručená sťažnosť Š. H. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 37 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej

len „listina“), ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 20 C 82/2008 z 3. augusta 2009 (ďalej len „napadnuté uznesenie okresného súdu“) a uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 14 Co 299/2009 z 30. septembra 2009 (ďalej len „napadnuté uznesenie krajského súdu“).

Sťažovateľ okrem iného v stručnej sťažnosti uviedol, že nesúhlasí s napadnutým uznesením okresného súdu, ktorým bolo odmietnuté jeho podanie z 10. júna 2008 doplnené podaním z 12. júna 2009 *„o bezdôvodné obohatenie a náhradu škody“*, ani s napadnutým uznesením krajského súdu, ktorým bolo uznesenie okresného súdu potvrdené. Sťažovateľ zdôraznil, že označenými uzneseniami došlo k porušeniu jeho základného práva *„na spravедlivý proces a soudní ochranu... a právo na právní pomoc v řízení před soudmi a to již od počátku řízení“* okrem iného aj tým, že ho okresný súd mal upozorniť, že *„mal možnost obrátit se na Slovenskú advokátskú komoru za účelem ustanovení právního zástupce (advokáta) jak tomu je bez problémů v České republice“*. Preto podľa názoru sťažovateľa oba sudy pochybili, keď vec zjednodušili a domnievali sa, že sťažovateľ sa svojho práva už nebude *„dožadovat“*.

Vzhľadom na uvedené sťažovateľ žiada, aby ústavný súd vydal tento nález:

„Uznesenie Krajského súdu v Bratislave zo dňa 30. septembra 2009 č. k. 14 Co/299/2009-62 i uznesenie Okresného súdu Bratislava III zo dňa 3. 8. 2009 č. k. 20 C 82/2008-58 se zrušují a věc se vrací ke znovuprojednání.“

V závere sťažnosti sťažovateľ uviedol, že z dôvodu, že splňa podmienky na oslobodenie od súdnych poplatkov, ako aj na *„určení právního zástupce (advokáta) ex offio“*, požiadal Slovenskú advokátsku komoru o jeho *„určení“*, ktorý *„doplní toto podání i specifikaci žalobního petitu a doloží plnú moc“*.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažovateľ namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 37 ods. 2 listiny, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu a napadnutým uznesením krajského súdu.

Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

Podľa čl. 37 ods. 2 listiny každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy, a to od začiatku konania.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch...

Ústavný súd vo svojom rozhodovaní vychádza z ústavného princípu subsidiarity svojej právomoci vo vzťahu k všeobecným súdom vyplývajúceho z čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého rozhoduje o individuálnych sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb vo veci porušenia ich základných práv alebo slobôd v tých prípadoch, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 201 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) účastník môže napadnúť rozhodnutie súdu prvého stupňa odvolaním, pokiaľ to zákon nevyklučuje.

Podľa § 236 ods. 1 OSP dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Podľa § 237 písm. f) OSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Z uvedených ustanovení Občianskeho súdneho poriadku vyplýva, že sťažovateľ mohol proti napadnutému uzneseniu okresného súdu, ktorým bolo odmietnuté jeho podanie z 10. júna 2008 doplnené podaním z 12. júna 2009, ako účinný prostriedok nápravy využiť odvolanie, a ako je zrejmé z jeho sťažnosti, túto možnosť využil, aj keď bezúspešne, pretože krajský súd napadnuté uznesenie okresného súdu potvrdil. Z tohto dôvodu (vzhľadom na už spomínaný princíp subsidiarity vyplývajúci z čl. 127 ods. 1 ústavy) bolo potrebné sťažnosť v časti smerujúcej proti napadnutému uzneseniu okresného súdu pri jej predbežnom

prerokovaní podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Prerokovávaná sťažnosť ďalej smeruje aj proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 14 Co 299/2009 z 30. septembra 2009, ktorým bolo potvrdené uznesenie okresného súdu sp. zn. 20 C 82/2008 z 3. augusta 2009 o odmietnutí podania sťažovateľa podľa § 43 ods. 2 OSP. Keďže podstata sťažovateľových námietok uplatnených v sťažnosti spočíva v tom, že mu bola postupom všeobecných súdov v predmetnom konaní odňatá možnosť konať pred súdom, mal podľa názoru ústavného súdu možnosť podať v záujme ochrany svojich práv proti napadnutému uzneseniu krajského súdu dovolanie v zmysle § 237 písm. f) OSP (pozri napr. I. ÚS 328/09, III. ÚS 39/2010), avšak zo sťažnosti ani so súvisiaceho súdneho spisu vyžiadaného ústavným súdom nevyplýva, že by tak bol urobil.

Odňatím možnosti konať pred súdom sa podľa stabilnej súdnej praxe [pozri napríklad rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 27. septembra 2001 sp. zn. 5 Cdo 102/01] rozumie postup súdu, ktorým znemožnil účastníkovi konania realizáciu tých procesných práv, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. K odňatiu možnosti konať pred súdom môže dôjsť nielen činnosťou súdu, ktorá rozhodnutiu predchádza, ale aj samotným rozhodnutím (II. ÚS 102/04).

V inej veci najvyšší súd v odôvodnení uviedol (rozsudok najvyššieho súdu z 28. februára 2001 sp. zn. 2 Cdo 114/2000): *„Podľa § 237 písm. f) O. s. p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, a tiež zakladá samostatný dovolací dôvod podľa § 241 ods. 2 písm. a) O. s. p., aj vtedy, ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom. Odňatím možnosti konať pred súdom treba rozumieť taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom za účelom obhájenia a ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.“*

Dovolací súd má vždy povinnosť prihliadnuť na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 OSP a popri skúmaní podmienok prípustnosti podľa § 238 OSP sa vždy zaoberá

aj prípadnou prípustnosťou dovolania z dôvodu závažných procesných väd konania vymenovaných v § 237 OSP.

Pretože sťažovateľ pred podaním sťažnosti ústavnému súdu nevyužil inštitút dovolania ako mimoriadneho opraveného prostriedku podľa § 236 a nasl. OSP, nenaplnil ani hypotézu § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde, pretože nevyčerpal všetky procesné prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho práv poskytuje.

Podľa stabilnej judikatúry ústavný súd nie je oprávnený poskytovať ochranu ústavnosti vo veciach, v ktorých sa sťažovateľ mohol domôcť ochrany v konaní pred všeobecným súdom vlastnými, dovolenými a Občianskym súdnym poriadkom ustanovenými procesnými úkonmi (podobne napríklad I. ÚS 85/97, I. ÚS 89/97).

Keďže princíp subsidiarity neumožňuje ústavnému súdu rozhodovať o individuálnych sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb vo veci namietaného porušenia ich základných práv alebo slobôd v tých veciach, v ktorých sa sťažovateľ mohol domôcť ochrany v konaní pred všeobecným súdom vlastnými, dovolenými a Občianskym súdnym poriadkom ustanovenými procesnými úkonmi (podobne napríklad I. ÚS 85/97, I. ÚS 89/97), nie je ani vo vzťahu k napadnutému uzneseniu krajského súdu daná právomoc ústavného súdu.

Sťažovateľ ďalej tvrdil, že postupom oboch označených súdov došlo k porušeniu jeho základného práva na právu pomoc podľa čl. 37 ods. 2 listiny, a to tým, že pokiaľ mu všeobecné súdy „*upreli určit právniho zástupce ex offi*“, potom ho mali upozorniť na možnosť obrátiť sa so žiadosťou o jeho určenie na Slovenskú advokátsku komoru.

K uvedenému ústavný súd poukazuje na to, že zo žiadneho ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku nevyplýva povinnosť všeobecného súdu poučiť účastníka konania o možnosti požiadať Slovenskú advokátsku komoru o určenie advokáta. Podľa § 30 OSP v znení účinnom v relevantnom čase bol súd povinný poučiť účastníka (u ktorého sú predpoklady, aby bol súdom oslobodený od súdnych poplatkov) iba o možnosti ustanovenia

advokáta sudcom alebo povereným zamestnancom súdu a na jeho žiadosť, ak je to potrebné na ochranu jeho záujmov. Ako vyplynulo zo spisového materiálu vzťahujúceho sa na vec, sťažovateľ už v žalobnom návrhu sám požiadal o zástupcu z radov advokátov. Okresný súd uznesením sp. zn. 20 C 82/08 z 1. augusta 2008 však sťažovateľovi nepriznal oslobodenie od súdnych poplatkov a taktiež nevyhovel jeho žiadosti o ustanovenie zástupcu z radov advokátov. Krajský súd toto uznesenie okresného súdu uznesením sp. zn. 5 Co 234/08 z 30. apríla 2009 potvrdil.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 27/04).

Z uvedených dôvodov ústavný súd sťažnosť v časti namietaného porušenia základného práva podľa čl. 37 ods. 2 listiny odmietol z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd v snahe vyjsť sťažovateľovi v ústrety (keďže oznámil, že požiadal Slovenskú advokátsku komoru o určenie advokáta, ktorý „*doplní... podání i specifikaci žalobního petitu a doloží plnú moc*“), vyzval sťažovateľa, aby v určenej lehote oznámil ústavnému súdu jeho meno, a následne na žiadosť sťažovateľa predĺžil sťažovateľovi lehotu na jeho oznámenie. Na ďalší dopyt sťažovateľa týkajúci sa možnosti jeho zastupovania advokátom zapísaným v Českej advokátskej komore už ústavný súd po opätovnom posúdení argumentácie sťažovateľa a preštudovaní súvisiaceho spisového materiálu vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku nepovažoval za potrebné reagovať.

Keďže ústavný súd sťažnosť odmietol, bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami uvedenými v sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. apríla 2010